

УДК 347.63

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.41>

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА РОЗГОЛОШЕННЯ ТАЄМНИЦІ УСИНОВЛЕННЯ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Колісник А.С.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін
Черкаського національного університету
ім. Богдана Хмельницького
ORCID: 0000-0002-0255-4731
e-mail: akolisnyk@ukr.net*

Колісник А.С. Відповідальність за розголошення таємниці усиновлення: міжнародно-правові стандарти та національне законодавство України.

Охорона дитинства, забезпечення всебічного нормального фізичного, інтелектуального, психологічного та соціального розвитку дітей є одним із основних напрямків внутрішньої державної політики кожної держави. В сучасних умовах інститут усиновлення (удочеріння) набувають, поряд із національним, міжнародного статусу. Тому і правила та вимоги щодо усиновлення встановлюються як на рівні внутрішньонаціонального законодавства, так і на рівні міжнародних нормативно-правових актів.

Метою даної статті буде встановлення відповідності норм українського законодавства у сфері забезпечення таємниці усиновлення міжнародним стандартам у цій сфері регулювання.

У законодавстві України таємниця усиновлення регулюється низкою нормативно-правових актів. Усиновлення в Україні, окрім норм національного законодавства регулюється міжнародними документами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Схожа практика щодо захисту інформації про усиновлення спостерігається і у зарубіжному законодавстві, хоча ставлення до розголошення інформації щодо усиновлення у різних країнах також є різним: від заборони до повного дозволу і відкритості процесу усиновлення.

Неоднозначне ставлення суспільства різних країн до таємниці усиновлення обумовлено, в першу чергу, особливостями їх історичного та соціального розвитку. Велике значення має практика застосування того чи іншого інституту, що обумовлює розробку дієвих механізмів та підвищення їх ефективності. Питання щодо доступності інформації про усиновлення на міжнародному рівні може бути вирішене шляхом включення у міжнародне законодавство відповідних норм рекомендаційного (а не обов'язкового) характеру. Вони мають передбачати умови доцільності/недоцільності, обов'язковості або заборони розголошення усиновителями або відповідними державними органами дитині чи іншим особам відомостей про усиновлення: про походження дитини, про історію її походження (родовід), біологічних батьків та інших кровних родичів дитини тощо. Обов'язковою умовою правомірності таких дій має бути дотримання найвищих інтересів дитини, серед яких можна назвати особисту безпеку, право на таємницю особистого життя і право на нормальний розвиток і виховання у сім'ї.

Дане дослідження не вирішує проблему відповідальності за розголошення таємниці усиновлення на рівні міжнародного законодавства. Але воно є перспективним при виробленні універсальних міжнародних стандартів (правил) щодо інформації про усиновлення.

Ключові слова: усиновлення, таємниця усиновлення, дитина, міжнародні стандарти, усиновитель, усиновлена дитина, права дитини, таємниця особистого життя, інтереси дитини, національне законодавство, міжнародний нормативно-правовий акт

Kolisnyk A.S. Responsibility for disclosing the secret of adoption: international legal standards and national legislation of Ukraine.

Protection of childhood, ensuring the comprehensive normal physical, intellectual, psychological and social development of children is one of the main directions of the internal state policy of each state. In modern conditions, the institution of adoption (adoption) acquires, along with national, international status. Therefore, the rules and requirements for adoption are established both at the level of domestic legislation and at the level of international regulatory legal acts.

The purpose of this article will be to establish the compliance of the norms of Ukrainian legislation in the field of ensuring the secrecy of adoption with international standards in this area of regulation.

In the legislation of Ukraine, the secrecy of adoption is regulated by a number of regulatory legal acts. Adoption in Ukraine, in addition to the norms of national legislation, is regulated by international documents, the consent to the binding nature of which has been granted by the Verkhovna Rada of Ukraine. A similar practice regarding the protection of information about adoption is observed in foreign legislation, although the attitude towards the disclosure of information about adoption in different countries also varies: from a ban to full permission and openness of the adoption process.

The ambiguous attitude of the society of different countries to the secrecy of adoption is due, first of all, to the peculiarities of their historical and social development. The practice of applying a particular institution is of great importance, which determines the development of effective mechanisms and increasing their efficiency. The issue of accessibility of information about adoption at the international level can be resolved by including in international legislation the relevant norms of a recommendatory (rather than mandatory) nature. They should provide for the conditions of expediency/impediency, obligation or prohibition of disclosure by adoptive parents or relevant state bodies to the child or other persons of information about adoption: about the origin of the child, about the history of its origin (pedigree), biological parents and other blood relatives of the child, etc. A mandatory condition for the legitimacy of such actions should be compliance with the highest interests of the child, among which personal safety, the right to privacy of personal life and the right to normal development and upbringing in the family can be mentioned.

This study does not resolve the problem of responsibility for disclosure of the secrecy of adoption at the level of international legislation. But it is promising in developing universal international standards (rules) regarding information about adoption.

Key word: adoption, adoption secrecy, child, international standards, adoptive parent, adopted child, child's rights, privacy of personal life, interests of the child, national legislation, international regulatory legal act.

Постановка проблеми. Охорона дитинства, забезпечення всебічного нормального фізичного, інтелектуального, психологічного та соціального розвитку дітей є одним із основних напрямків внутрішньої державної політики кожної держави. На законодавчому рівні це закріплено у ст. 51 Конституції України, в якій зазначається, що «сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою» [1]. Піклування ж про дітей-сиріт чи дітей, які не мають батьківського піклування (утримання і виховання) покладається на державу, так само, як і забезпечення їх безпеки в усіх сферах життя.

Нажаль, кількість дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-сиріт менше не стає. Це пов'язано із сучасними умовами, що обумовлені повномасштабним вторгненням військ РФ в Україну і введенням у зв'язку із цим воєнного стану. І на державу в таких умовах покладаються обов'язки вжити усіх належних заходів для того, щоб забезпечити для таких дітей права на сім'ю та батьківське піклування [2; 3]. Серед заходів по забезпеченню функцій держави щодо вказаних категорій дітей виключне місце займає інститут усиновлення.

В сучасних умовах інститут усиновлення (удочеріння) набувають, поряд із національним, міжнародного статусу. І, відповідно, розробка заходів вирішення проблем, пов'язаних із цим, виходять за межі однієї держави. Правила і вимоги щодо усиновлення встановлюються як на рівні внутрішньонаціонального законодавства, так і на рівні міжнародних нормативно-правових актів. Це стосується як регулювання відносин у сфері усиновлення, так і встановлення певних обмежень із визначенням виду відповідальності та санкцій за їх порушення.

Одним із таких обмежень є нерозголошення відомостей щодо усиновлення (удочеріння) дитини, за порушення якого встановлена юридична відповідальність. Особливої актуальності набуває

законодавче регулювання усиновлення і дотримання його конфіденційності, якщо наявний іноземний елемент [2] (коли усиновлювачами є іноземці) і ці питання також врегульовані нормами національних та міжнародних нормативно-правових актів. А враховуючи масштаби інституту усиновлення і його подекуди транскордонний характер, проблеми, пов'язані із збереженням таємниці усиновлення та притягненням до відповідальності за її порушення, вимагають розробки дієвих сучасних універсальних механізмів на національному та міжнародному рівнях.

Стан опрацювання проблематики. Питання забезпечення прав дитини щодо збереження конфіденційності інформації щодо її усиновлення (удочеріння) були предметом досліджень таких науковців, як Ватрас В.А., Даниленко С.К., Зілковська Л.М., Логвінова М.В., Ольховик Л.А., Письменна О.П., Тавлуй О.В., Чернік С.Д. та інші.

Враховуючи вказане вище, **метою даної статті** буде встановлення відповідності норм українського законодавства у сфері забезпечення таємниці усиновлення міжнародним стандартам у цій сфері регулювання. У межах визначеної мети будуть вирішені наступні **завдання**: визначення юридичної природи та поняття таємниці усиновлення; встановлення основних національних нормативно-правових актів, що регулюють усиновлення в Україні, в інших країнах та на міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу. Таємниця усиновлення (удочеріння) – не нове обмеження, яке ввела держава з метою забезпечення якнайкращих умов проживання і розвитку дитини у сім'ї усиновлювачів (тобто осіб, які замінили їй рідних батьків). Причому Україна – не єдина країна, де існує такий інститут. Це обумовлено, в першу чергу, потребою дитини, як найменш захищеної верстви населення, у захисті, безпеці і піклуванні. Це обумовило розробку відповідних нормативно-правових актів і на національному, і на міжнародному рівнях.

У законодавстві України питання усиновлення, зокрема і таємниця усиновлення, регулюється низкою нормативно-правових актів. В першу чергу тут потрібно назвати Сімейний кодекс (далі – СК), Конституцію України, Закон України «Про охорону дитинства», Цивільний кодекс (далі – ЦК), Кримінальний кодекс (далі – КК) щодо встановлення відповідальності за порушення таємниці усиновлення. Також цю сферу суспільних відносин регламентують і інші нормативно-правові акти, чинні на території України.

У Конституції України, положення якої є підґрунтям для усіх національних нормативно-правових актів України, визначені основні засади конфіденційності інформації про усиновлення дитини. Власне, положення про таємницю усиновлення Основний закон України не містить, але це випливає із положень ст. 32, в якій зазначається, що «ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України (ч. 1); не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди (ч. 2)». Практично аналогічне положення закріплене у ст. 301 ЦК України: «фізична особа має право на збереження у таємниці обставин свого особистого життя». Окремі аспекти усиновлення врегульовані нормами Закону України «Про охорону дитинства», у тому числі і щодо усиновлювача-іноземця. Але щодо таємниці усиновлення жодного положення у цьому Законі також немає.

Життя у сім'ї, у родині є особистим життям кожної людини, власне як і відносини між членами цієї сім'ї. Відносини між усиновлювачем (усиновлювачами) і дитиною, а також іншими членами цієї сім'ї, також відносяться до сфери особистого життя, а тому вони забезпечуються конфіденційністю, і законом не допускається несанкціоноване втручання в нього. І це право також закріплено у законодавстві: «фізична особа має право на особисте життя» (ч. 1 ст. 301 ЦК України).

Поняття усиновлення на законодавчому рівні передбачене у низці нормативно-правових актів України. Зокрема, у СК України (норми, що регулюють цей інститут, включені у окрему Главу 18 «Усиновлення» Розділу IV «Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування») під усиновленням розуміється прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду. Аналогічне визначення даного поняття міститься у ст. 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Також ст. 24 Закону України «Про охорону дитинства» передбачає, що усиновлення – це передача на виховання в сім'ю неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки, оформлена спеціальним юридичним актом – рішенням суду. Але визначення поняття таємниці усиновлення у чинному законодавстві України також немає.

У теоретичних джерелах таємниця усиновлення визначається як «система інформації, що стала відома конкретно встановленому колу осіб (членам сім'ї та уповноваженим службовим особам в силу виконання ними своїх службових обов'язків) з приводу факту усиновлення, яка приховується від інших осіб з метою захисту інтересів усиновленого та членів його сім'ї» [4]. оскільки в цілому таємниця визначається як інформація або відомості, що не підлягають розголошенню, та приховується певним колом осіб або особою, то власне таємниця усиновлення з боку держави забезпечується законодавчо визначеною заборонаю без згоди усиновителів, а в разі їхньої смерті – без згоди органів опіки і піклування повідомляти будь-які відомості про усиновлення, видавати виписки з книг актів громадянського стану, з яких було б видно, що усиновителі не є «кровними батьками» усиновленого [5].

На законодавчому рівні таємниця усиновлення (окремі його аспекти) закріплена у СК України, в якому вказується наступне: особа має право на таємницю перебування на обліку тих, хто бажає усиновити дитину, пошуку дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення та її розгляду, рішення суду про усиновлення (ч. 1 ст. 226); дитина, яка усиновлена, має право на таємницю, в тому числі і від неї самої, факту її усиновлення (ч. 2 ст. 226); особа, яка була усиновлена, має право після досягнення нею чотирнадцяти років на одержання інформації щодо свого усиновлення (ч. 3 ст. 226).

При цьому варто пам'ятати, що таємниця усиновлення має так би мовити дві сторони – з одного боку правило нерозголошення цієї інформації діє для осіб, які є сторонніми для сім'ї, яка усиновила дитину, а з іншого – від самої усиновленої дитини. Так, приховування інформації усиновителем регулюється ст. 227 СК України: «усиновлювач має право приховувати факт усиновлення від дитини, яка ним усиновлена, і вимагати нерозголошення цієї інформації особами, яким стало відомо про неї як до, так і після досягнення дитиною повноліття; усиновлювач має право приховувати від дитини факт її усиновлення, якщо розкриття таємниці усиновлення може завдати шкоди її інтересам; якщо усиновлюється дитина, яка не досягла семи років, службові особи при виявленні її згоди на усиновлення зобов'язані вживати заходів щодо забезпечення таємниці усиновлення від самої дитини» [6].

Чому взагалі існує таке обмеження, як нерозголошення інформації про усиновлення дитини, чим це обумовлено? Дослідники, що займаються вказаною проблематикою, зазначають, що таким чином держава у особі спеціально уповноважених органів забезпечує вже згадуване вище право на таємницю особистого і сімейного життя [4]. Також вказується, що часто усиновлювач не хоче, щоб ця інформація стала відома широкому колу осіб, оскільки сторонні особи можуть негативно вплинути на відносини між ним та усиновленою дитиною (зокрема, підлітком), неправильно оцінивши стосунки між ними. Та і моральний фактор відіграє не останню роль у тому, що усиновлювач та усиновлена дитина хочуть зберегти цей факт у таємниці: у переважній більшості випадків це забезпечує швидке та успішне входження дитини у нову сім'ю [7]. Як вірно зазначається, розголошення таємниці усиновлення досить часто призводить до вкрай негативних для дитини наслідків – сімейних конфліктів, особистісних трагедій, розриву сімейних відносин між усиновлювачем та усиновленою дитиною тощо [8].

Все вказане вище обумовлює необхідність забезпечення додаткових гарантій з боку держави. Однією з них є встановлення кримінальної відповідальності за порушення таємниці усиновлення. Загальною нормою у цій сфері є ст. 182, яка передбачає відповідальність за порушення недоторканості приватного життя – за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації. Також це діяння передбачено у ст. 168 КК України, яка спеціальною по відношенню до ст. 182, а тому щодо таємниці усиновлення буде використовуватися саме вона. Із змісту вказаної статті вбачається, що кримінально караним є розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) всупереч волі усиновителя (удочерителя), за що передбачається покарання у виді штрафу, громадських чи виправних робіт, або пробачійного нагляду (ч. 1). Більше ніяких уточнень щодо такого кримінального проступку у ст. 168 немає, зокрема способів чи кола осіб, але у цьому випадку для притягнення до відповідальності достатньо факту розголошення відповідної інформації, незалежно від додаткових обставин (звісно, якщо вони не обставинами, які можуть обтяжити чи пом'якшити покарання).

Схожа практика щодо захисту інформації про усиновлення спостерігається і у зарубіжному законодавстві, хоча тут немає однастайності: ставлення до порушення заборони на розголошення таємниці усиновлення у різних країнах також є різним. Переважно у інших державах також

передбачається відповідальність за розголошення таємниці усиновлення. При цьому відноситься це кримінальне правопорушення до різних врегульованих законом суспільних відносин. Зокрема, зазначається, що таємниця усиновлення у зарубіжному кримінальному законодавстві кваліфікується або як професійна таємниця (Австрії, Голландії, Республіки Польща, Республіки Молдова), або як сімейна, особиста таємниця (Іспанії, Республіки Грузія, Латвійської Республіки) [9]. Також позицію щодо встановлення відповідальності за розголошення таємниці усиновлення обстоює кримінальне законодавство Аргентини, Хорватії, Республіки Болгарія [9] та інших держав. Окрім зазначених, відповідальність за розголошення таємниці усиновлення передбачена у кримінальному законодавстві низки країн пострадянського простору (Республіка Азербайджан, Республіка Казахстан, Республіка Узбекистан, Республіка Киргизстан, Республіка Таджикистан).

У переважній більшості вказаних зарубіжних кримінальних кодексів передбачені спеціальні норми, що встановлюють відповідальність саме за розголошення таємниці усиновлення, які належать до тих структурних частин кримінального закону, які закріплюють норми про злочини проти сім'ї і неповнолітніх [10, с. 199] або посягання на особисту свободу чи сімейну таємницю (як у КК Республіки Грузія [11]). За КК Швеції покаранню за незаконний примус шляхом розголошення (поширення) відомостей про особу, що її паплюжать (ст. 4 частини 1 Глави 4), а також за порушення приватної таємниці (статті 9-9с частини 1 Глави 4) [12]. Згідно із КК Голландії норма, що закріплює вказане правопорушення розміщена у Розділу 17 «Розголошення таємниці»: ст. 272 передбачає відповідальність за розголошення таємниці особою, якій остання стала відома у зв'язку з посадою чи законною діяльністю [13]. Також розкриття будь-якої таємниці, у тому числі і усиновлення, визнається одним із способів вчинення вимагання та шантажу згідно із ст. 317 цього кодексу.

За розкриття вказаної таємної інформації, до яких би кримінальних правопорушень не були віднесені такі діяння, покаранню підлягатиме посадова особа або державний службовець, яким ця інформація стала відома у зв'язку із їх професійною діяльністю чи займаною посадою і які не мали її розголошувати. Це, зокрема, закріплено у ст. 417 КК Іспанії [14].

Досить цікаво вирішується питання про відповідальність за розголошення таємниці усиновлення у Великобританії. При усиновленні всі родинні зв'язки дитини з біологічними батьками розриваються, але з досягненням повноліття дитина має право отримати повної інформації про своє походження, батьків тощо. При цьому біологічні батьки можуть брати участь у вихованні своєї дитини, яку усиновили, але з певними обмеженнями [15]. У Австрії взагалі передбачено законом, що самі усиновителі можуть обирати, яким воно буде: відкритим, напіввідкритим або таємним [16, с. 187].

Низка країн взагалі не містить обмежень щодо розголошення інформації про усиновлення дитини. До таких країн, зокрема, належить Франція. У законодавстві цієї країни, як зазначається, взагалі немає такого поняття, як таємниця усиновлення, у цивільному законодавстві, а процес усиновлення взагалі є відкритим, а тому і інформація щодо вказаного процесу також є загальнодоступною. Також у США та Канаді процес усиновлення так само є відкритим, а тому не існує жодних правил щодо розповсюдження інформації про те, хто, коли і ким бу усиновлений [7].

Враховуючи такі розбіжності у врегулюванні питання таємниці усиновлення, що містяться у положеннях законодавства України та інших держав (які були тут згадані, а також які не були), потрібно визначити, чи відповідають вони міжнародним стандартам, які закріплені у низці відповідних міжнародних нормативно-правових актів. Усиновлення в Україні, окрім норм національного законодавства регулюється тими міжнародними документами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. До вказаних міжнародних нормативно-правових актів можна віднести наступні: Декларація прав дитини 1959 р., Конвенція про права дитини 1989 р., Європейська Конвенція про усиновлення дітей 1967 р., Декларація про соціальні та правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо у разі передачі дітей на виховання та їх усиновлення на національному та міжнародному рівнях, яка затверджена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 3 грудня 1986 р., Конвенція про захист дітей і співробітництво в галузі міждержавного усиновлення (щодо іноземного усиновлення) 1993 р., Європейська конвенція про усиновлення (переглянута) 2008 р. та іншими нормативно-правовими актами міжнародного характеру.

У найбільш загальному вигляді права дитини, у тому числі законності здійснення усиновлення та право дитини знати своїх батьків, а також наскільки це є можливим у відповідній си-

туації (ст. 7), закріплені у Конвенції ООН про права дитини 1989 р. У цій конвенції визнано, що найкращими умовами для виховання дитини, яка втратила батьків (позбавлена батьківського піклування), є ті, що максимально наближені до сімейних. А тому і здійснення усиновлення має здійснюватися у найкращих інтересах дитини і проходити із дотриманням усіх правил. На наш погляд, основним міжнародним нормативно-правовим актом у сфері захисту прав дітей, які усиновлюються, – це Європейська конвенція про усиновлення 2008 року, головною метою якої є забезпечення найвищих інтересів дитини [17].

Відповідно, враховуючи міжнародний характер вказаних нормативно-правових актів, вони регулюють питання усиновлення не лише на міжнародному і національному рівнях держав-учасниць, але і на міждержавному у питаннях усиновлення дитини іноземцями, а також надання інформації, яка забезпечить захист дитини, відповідним органам інших держав. Таємниця усиновлення у нормах вказаних документів врегульована таким чином, щоб дитина, а також її прийомна сім'я були максимально захищені. Тому зазначається, що відповідна інформація має бути ретельно перевірена перед тим, як надавати її біологічним батькам. Водночас дитина має пріоритетне право на отримання повної інформації про своє походження, біологічних батьків тощо. Зазначається, що усиновлювач й усиновлена дитина повинні мати змогу одержати документ, який містить витяги з державних реєстрів та який засвідчує дату й місце народження усиновленої дитини, але явно не розкриває факту усиновлення чи особу батьків, від яких походить дитина [18].

Як зазначається у дослідженнях, останнім часом і низка громадських організацій (національних та міжнародних) обстоюють ідею щодо скасування інституту таємниці усиновлення. Така думка обґрунтовується як досвідом країн, де розголошення інформації про усиновлення дозволяється (навіть схвалюється), як от у Великобританії, Люксембурзі, США, так і низкою положень міжнародних нормативно-правових актів, про які мова йшла вище. Зокрема, це положення щодо того, що усиновлені діти мають право доступу до інформації про їх походження, особисту історію та дані про своїх біологічних батьків (ст. 7.1 Конвенції про права дитини, ст. 30.2 Гаазької Конвенції). При цьому зазначається, що таємниця усиновлення – це застарілий інститут, який не убезпечує дитину від психологічної травми, а за своєю сутністю є пріоритетом інтересів дорослих над інтересами дитини [19].

Враховуючи зазначене вище, питання щодо абсолютного дозволу на розголошення інформації про усиновлення або заборони на розголошення такої інформації не може бути вирішене однозначно. І тим більше не може бути категоричних вказівок щодо цього у міжнародних нормативно-правових актах. Натомість, зазначимо, що національне законодавство у сфері інституту усиновлення цілком корелюється із нормами міжнародних нормативно-правових актів і відповідають встановленим на цьому рівні стандартам.

Висновки. Враховуючи зазначене у даному дослідженні, питання відповідальності за розголошення інформації про усиновлення (таємниці усиновлення) вирішується у різних країнах по-різному. Неоднозначне ставлення суспільства різних країн до таємниці усиновлення обумовлено, в першу чергу, особливостями їх історичного та соціального розвитку. Крім того, велике значення має практика застосування того чи іншого інституту, що обумовлює розробку дієвих механізмів та підвищення їх ефективності. І вирішити це питання однаково для всіх країн не вбачається можливим.

Натомість питання щодо доступності інформації про усиновлення на міжнародному рівні може бути вирішене шляхом включення у міжнародне законодавство відповідних норм рекомендаційного (а не обов'язкового) характеру. Вони мають передбачати умови доцільності/недоцільності, обов'язковості або заборони розголошення усиновителями або відповідними державними органами дитині чи іншим особам відомостей про усиновлення, як от: про походження дитини, про історію її походження (родовід), біологічних батьків та інших кровних родичів дитини. Обов'язковою умовою правомірності таких дій має бути дотримання найвищих інтересів дитини, серед яких можна назвати особисту безпеку, право на таємницю особистого життя і право на нормальний розвиток і виховання у сім'ї.

Дане дослідження, на жаль, не вирішує проблему відповідальності за розголошення таємниці усиновлення на рівні міжнародного законодавства. Але воно є перспективним при виробленні універсальних міжнародних стандартів (правил) щодо інформації про усиновлення, що будуть враховуватися усіма країнами-учасницями відповідних міжнародних нормативно-правових актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: станом на 10 березня 2024 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141
2. Вітренко Л.Р., Дяченко С.В. Правове регулювання усиновлення з іноземним елементом: судова практика. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4/2020. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/87>.
3. Дубина А.В., Плотнікова А.Д. Окремі проблеми усиновлення в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. № 4(18) 2023. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-4\(18\)-24-41](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-4(18)-24-41).
4. Ольховик Л.А., Іванов О.М. Правове забезпечення таємниці усиновлення. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11/2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/55>.
5. Ромовська З.В. Українське сімейне право: підручник : академічний курс. К.: Правова Єдність, 2009. 497 с.
6. Сімейний кодекс: станом на 11 березня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
7. Письменна О.П., Задорожна І.Ю. Таємниця усиновлення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Серія ПРАВО. Випуск 41. Том 1. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33738/1/%D0%A2%D0%90%D0%84%D0%9C%D0%9D%D0%98%D0%A6%D0%AF%20%D0%A3%D0%A1%D0%98%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%9B%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>.
8. Тавлуй О.В. Розголошення таємниці усиновлення: окремі аспекти відмежування від інших правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 192–195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2021_6_31.
9. Тавлуй О. Кримінальна відповідальність за розголошення таємниці усиновлення за законодавством окремих зарубіжних країн. *Підприємництво, господарство і право*. 2/2021. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/38.pdf>.
10. Вислоцька Т.Ю. Таємниця усиновлення (удочеріння) у кримінальному законодавстві окремих зарубіжних країн. *Науково-інформаційний вісник*. Серія «Право». 2015. № 11. С. 196–203.
11. Criminal Code of Georgia. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/Criminal_Code_of_Georgia/Georgia_Criminal_Code_full.pdf.
12. The Swedish Criminal Code. URL: <https://www.government.se/government-policy/judicial-system/the-swedish-criminal-code>.
13. Netherlands-Criminal-Code. URL: <https://antislaverylaw.ac.uk/wp-content/uploads/2019/08/Netherlands-Criminal-Code.pdf>.
14. Criminal Code of Spain. URL: https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf.
15. Деркаченко Ю.В. Особливості застосування універсальних механізмів та процедур з міждержавного усиновлення дітей у законодавстві деяких європейських країн. *Закарпатські наук. читання: матеріали Всеукр. наук. практ. конф. студентів та аспірантів* (28–30 квітня 2009 р.). Ужгород, 2009. С. 398–401.
16. Ватрас В.А. Правові аспекти таємниці усиновлення. *Держава і право*. Вип. 16. К., 2002. С. 185–190
17. Чернік С.Д. Правове забезпечення таємниці усиновлення: міжнародні стандарти та законодавство України. *Наукові записки*. Серія: право. Випуск 16. 2024. DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-33-38.
18. Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута) 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a17#Text.
19. Блінова Г.О. Правове регулювання інституту таємниці усиновлення: сучасні тенденції. *Право і суспільство*. 4. 2013. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2013/4_2013/14.pdf.